

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **Ing. M. M.**
XXX
zastoupen advokátem JUDr. Martinem Halahijou
tř. kpt. Jaroše 1844/28, 602 00 Brno

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 4. 2024, č. j. X,

takto:

- I. Žaloba *se zamítá*.
- II. Žalobce *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobce žije v Česku od léta roku 2001. Do té doby žil na Ukrajině. Loni tu požádal o starobní důchod. A nepozdává se mu, jak žalovaná pracovala se smlouvou mezi Ukrajinou a Českem o sociálním zabezpečení. Konkrétně mu vadí, že žalovaná část jeho dob pojištění, po které platil pojistné tu, považovala za ukrajinské doby pojištění. Žalovaná také podle něj neměla zohlednit veškeré doby pojištění při výpočtu výše důchodu, ale měla pracovat s ukrajinskými dobami jen v rozsahu, který je nezbytný pro vznik jeho nároku na důchod. Podle soudu však žalovaná rozhodla po právu.

II. Relevantní skutkové okolnosti a dosavadní průběh věci

2. Žalobce požádal v květnu 2023 o starobní důchod. Žalovaná rozhodla o jeho žádosti rozhodnutím ze dne 31. 7. 2023, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“). Vzhledem k tomu, že

v minulosti měl žalobce důchodové pojištění na Ukrajině, žalovaná postupovala kromě českých předpisů i podle čl. 15 Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení č. 29/2003 Sb. m. s. („smlouva“). *Starobní důchod žalobci vyměřila ve výši 4 657 Kč*. Důchodového věku dosáhl dne 3. 7. 2023. Žalovaná podle čl. 15 smlouvy započítala žalobci pro výši důchodu 7 032 dní v českém důchodovém pojištění a 9 888 dní v ukrajinském důchodovém pojištění. Celkem tedy 16 920 dní.

3. Výše důchodu se skládá ze základní výměry a procentní výměry. Ve smyslu čl. 15 smlouvy se základní a procentní výměra důchodu stanoví v částce odpovídající poměru délky dob pojištění získaných podle českých právních předpisů k celkové době pojištění získané v České republice a na Ukrajině. Plná výše *základní výměry* činí 4040 Kč měsíčně. Žalovaná pak základní výměru podle čl. 15 smlouvy stanovila v tomto poměru délky dob. Proto činila 1 680 Kč [$4\,040 \times (7\,032 : 16\,920)$].
4. Plná výše *procentní výměry* důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, který činí 9 573 Kč. Jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 9 573 Kč za roky spadající do rozhodného období. To tvoří roky 1986 až 2022. Procentní výměra ke dni vzniku nároku žalobce na důchod za 46 roků pojištění činí 69 % z výpočtového základu, tj. 6 606 Kč měsíčně. Tato částka tedy odpovídá i plné výši procentní výměry. Podle čl. 15 smlouvy pak žalovaná stanovila procentní výměru ve stejném poměru délky dob pojištění jako základní výměru důchodu, takže činila 2 746 Kč [$6\,606 \times (7\,032 : 16\,920)$]. Takto stanovenou výši procentní výměry důchodu žalovaná zvýšila podle § 67ca odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění o 2,3 % procentní výměry. A dále podle § 67ca odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění o pevnou částku 400 Kč (resp. o její poměrnou část odpovídající poměru českých dob pojištění k úhrnu dob pojištění získaných v České republice a v cizině).
5. Vzhledem k tomu, že *ke dni 1. 4. 2003 („rozhodný den“)* měl žalobce *trvalý pobyt na území Ukrajiny*, se podle žalovaného na základě čl. 39 odst. 4 smlouvy *doby pojištění v České republice*, získané k tomuto datu podle právních předpisů České republiky, považují za *doby pojištění Ukrajiny*. Nedílnou součástí rozhodnutí je připojený osobní list důchodového pojištění žalobce.
6. Žalobce podal proti prvostupňovému rozhodnutí námitky. Žádal, aby žalovaná přihlédla kromě čl. 15 smlouvy i k jejímu čl. 14. Nesouhlasil také se započtením dob od 1. 12. 2001 do 31. 12. 2001, od 1. 1. 2002 do 30. 4. 2022 a od 1. 10. 2002 do 30. 11. 2002 („započtené doby“) coby dob odpracovaných na Ukrajině, protože je podle informativního osobního listu odpracoval v Česku. Žalovaná mu měla započíst 7 244 dní v českém důchodovém pojištění a 5 540 v ukrajinském (celkově 12 784 dní). Základní výměra by pak činila 2 289 Kč. A procentní výměra 3 743 Kč. Po zvýšení podle § 67ca odst. 1 zákona o důchodovém pojištění má celkem jeho český starobní důchod činit 6 432 Kč. Žalobce dodával, že od září 2001 až dodnes žije v Česku. Doložil to potvrzením Ministerstva vnitra, podle které měl od 24. 8. 2001 do 25. 7. 2004 vízum, jehož účelem byla účast v právnické osobě. Trvalý pobyt podle zákona o pobytu cizinců tu má od 27. 9. 2006.
7. Žalovaná v mezidobě ještě informovala žalobce o zvýšení jeho důchodu o 149 Kč. Podle žalobce ho však měla zvýšit o 198 Kč. Celkem 35 let pojištění je 12 784 dnů. Žalovaná však dělila číslem 16 920.

8. Rozhodnutím ze dne 3. 4. 2024, č. j. X, ovšem žalovaná námitky žalobce zamítla a potvrdila prvostupňové rozhodnutí („rozhodnutí žalované“). K rozhodnému dni měl žalobce trvalý pobyt na Ukrajině, proto se podle čl. 39 odst. 4 smlouvy doby pojištění v Česku získané k tomuto datu podle právních předpisů České republiky berou za ukrajinské doby pojištění. Doby pojištění získané podle právních předpisů smluvních stran jejich občany ke dni vstupu smlouvy v platnost se totiž považují za doby pojištění té smluvní strany, na jejímž území měl občan k rozhodnému dni trvalý pobyt. Žalobce sice do 31. 3. 2003 získal v Česku doby pojištění, jako české mu ale podle čl. 39 odst. 4 smlouvy lze zhodnotit pouze doby pojištění po rozhodném dni.
9. Povolení k trvalému pobytu v Česku žalobce získal až 27. 9. 2006. Trvalý pobyt je jeden ze tří způsobů pobytu cizinců třetích zemích (mimo EU) na území Česka. Dalšími jsou krátkodobý pobyt a dlouhodobý pobyt, kterými jsou v případě žalobce jeho zdejší pobyty do 26. 9. 2006. Teprve udělením povolení k trvalému pobytu v Česku republika nastává skutečnost rozhodná podle čl. 39 odst. 4 smlouvy. Všechny tři pobytové režimy upravuje zákon o pobytu cizinců.
10. Jako české doby pojištění by bylo možné žalobci hodnotit doby pojištění získané v Česku do konce března 2003 jen v případě nároku na plný (nedílčený) český starobní důchod. K 3. 7. 2023 žalobce ale nesplnil podmínky pro přiznání plného starobního důchodu výhradně podle českých právních předpisů. Do 2. 7. 2023 získal celkem 19 roků a 305 dnů (7 244 dnů) české doby pojištění za období od 1. 12. 2001 do 2. 7. 2023. To mu ke splnění podmínek potřebné doby pojištění 35 let nestačilo. Dobu pojištění pro nárok na starobní důchod splnil pouze po přičtení ukrajinských dob pojištění.
11. Ze smlouvy poté nevyplývá, že se i při stanovení koeficientu dílčení přihlédne k ukrajinským dobám pojištění pouze v rozsahu potřebném pro získání jeho nároku na starobní důchod, tj. v rozsahu, který mu vedle dosažených českých dob pojištění chyběl do potřebných 35 let pojištění, jak žalobce uvádí ve svých námitkách, aby pro něj byl výpočet důchodu příznivější. Při výpočtu starobního důchodu je nutné přihlédnout ke všem získaným dobám pojištění nejen v Česku, ale i na Ukrajině. Žalovaná přezkoumala i výši starobního důchodu a shledala v tomto směru prvostupňové rozhodnutí správným.

III. Obsah žaloby a dalších podání účastníků řízení

12. Žalobce namítá, že mu žalovaná *špatně určila koeficient dílčení*, který se používá při výpočtu důchodu a všechny následné valorizace. Žalovaná určila koeficient dílčení 0,415602. Pokud má člověk dobu pojištění 35 let v Česku, má nárok na plný důchod tj. 100 %. S koeficientem dílčení 0,415602 je to $35 \text{ let} \times 0,415602 = 14,54607 \text{ let}$. Tímto způsobem žalobci žalovaná nezapočetla asi pět let plateb důchodového pojištění v Česku. Nesprávně totiž vykládá smlouvu.
13. Podle čl. 14 smlouvy platí, že pokud závisí podle právních předpisů jedné smluvní strany vznik, zachování nebo obnovení nároku na důchod na existenci nebo získání určitých dob pojištění, musí instituce této smluvní strany, v nezbytném rozsahu, přihlédnout i k existenci nebo dobám odpovídajícího pojištění získaným podle právních předpisů druhé smluvní strany za podmínky, že se nepřekrývají. Z toho podle žalobce vyplývá, že pokud vznikne nárok na důchod až při čerpání doby pojištění druhé strany (doby ukrajinského pojištění), pak první strana využije k dosažení doby pojištění *pouze nezbytně nutnou dobu pojištění druhé*

strany. Podle § 29 odst. 1 českého zákona o důchodovém zabezpečení je to 35 let, tedy 12 783 dní.

14. Koeficient dílčení se podle žalobce měl určit podle tohoto výpočtu: $0,56669 = 7\,244 / 12\,783$. Číslo 7 244 odpovídá počtu dnů na důchodovém pojištění v Česku. A číslo 12 783 odpovídá 35 letům coby minimální době pro přiznání důchodu. Výpočet žalobcova důchodu tedy měl být následující: výše základní výměry starobního důchodu pro rok 2023 činí 4 040 Kč. Násobeno správným koeficientem dílčení 0,56669 je to 2 289 Kč. Plná výše procentní výměry starobního důchodu činí 6 606 Kč. Po vynásobení správným koeficientem dílčení 0,56669 činí 3 744 Kč. Podle § 67ca odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění 2,3 % z 3 744 dělají 86 Kč. A podle § 67ca odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění pak částka 400 Kč vynásobená správným koeficientem dílčení 0,56669 činí 227 Kč. Důchod tedy celkově má dosahovat částky 6 346 Kč (2 289 + 3 743 + 227 + 86). Špatně vypočítaná výše doby pojištění podle čl. 14 smlouvy vede k absurditě – čím delší doba pojištění, tím menší důchod.
15. Podle žalobce žalovaná *chybně určila dobu jeho pojištění v Česku*. Omylem ji přičetla k pojistné době na Ukrajině: do 31. 12. 2001 31 dní, do 30. 4. 2002 120 dní a do 30. 11. 2002 61 dní. Celkem tedy 212 dní. Celková doba důchodového pojištění v Česku tedy není 7 032 dnů, ale 7 244 dnů (7032 + 31 + 120 + 61). Žalobce od 24. 8. 2001 trvale žije a pracuje v Česku, což potvrzuje dokument českého ministerstva vnitra, který žalobce přiložil k žalobě.
16. Žalobce se také dotazoval žalované na relevantní informace k přepočtu výše důchodu, pokud bude pracovat a účastnit se nadále na důchodovém pojištění do věku 69 let (§ 29 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění). Informaci ale nedostal.
17. **Žalovaná** upozorňuje, že žalobce má stejné výhrady, jaké uplatnil již v námítkách. Do vzniku nároku na starobní důchod získal celkem 16 920 dnů doby pojištění. K rozhodnému dni měl trvalý pobyt na Ukrajině, proto se doby pojištění získané v Česku k tomuto datu považují za ukrajinské. Oněch 212 dní nelze zhodnotit jako české doby pojištění.
18. Žalobci nevznikl nárok na starobní důchod výhradně jen podle českých předpisů. Aby mu vůbec vznikl nárok na starobní důchod, musela žalovaná přihlédnout k dobám pojištění podle právních předpisů Ukrajiny. Žalovaná proto musela přičíst doby pojištění získané žalobcem v ukrajinském důchodovém pojištění k dobám pojištění, které žalobce získal v českém důchodovém pojištění, aby měl alespoň vyžadovaných 35 let doby pojištění.
19. Z čl. 14 smlouvy pak nevyplývá, že se při stanovení koeficientu dílčení přihlédne k ukrajinským dobám pojištění pouze v rozsahu potřebném pro získání žalobcova nároku na starobní důchod, tj. v rozsahu, který mu vedle dosažených českých dob pojištění chyběl do potřebných 35 let pojištění. Při výpočtu starobního důchodu žalobce bylo naopak nutné přihlédnout ke všem jím získaným dobám pojištění, nejen v Česku, ale i na Ukrajině. Rozsah ukrajinských dob pojištění nelze ponížít pro účely stanovení pro něj výhodnějšího koeficientu dílčení.
20. **Žalobce v replice na vyjádření žalované** nejprve vyjádřil svůj pohled na fungování a obecný účel práva sociálního zabezpečení. Nesouhlasí pak s interpretací pojmu *trvalého pobytu* podle smlouvy. Ta ve všeobecných ustanoveních pro interpretaci pojmu trvalý pobyt uvádí, že se jedná o „trvalé bydliště v souladu s právními předpisy každé ze smluvních stran.“ Žalovaná vycházela z interpretace, že se tím myslí formálně hlášený trvalý pobyt. V souladu s § 80

občanského zákoníku je ovšem bydlíštěm místo, ve kterém se osoba zdržuje s úmyslem trvale žít, má zde popř. rodinu a tráví zde převážnou část svého času.

21. Je běžnou interpretační praxí v mezinárodních smlouvách či v unijním právu, že se bydlíštěm myslí místo, ve kterém se daná osoba převážně vyskytuje, tráví zde volný čas a vykonává zde zároveň svou výdělečnou činnost. Jako příklad lze uvést i definice bydlíště v § 5 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Toto rozlišování pojmů by se mělo analogicky použít i při výkladu smlouvy. Žalovaná tuto rozhodnou skutečnost vyhodnotila nesprávně. Při tomto výkladu pojmu trvalého bydlíště by se měla pojistná doba podle čl. 39 odst. 4 smlouvy správně započítat do potřebné doby pojištění rozhodné pro přiznání starobního důchodu v České republice a stanovená výše starobního důchodu by tak měla být ve výsledku jiná.
22. Žalobce byl od roku 2001 výdělečně činný v Česku a odváděl řádně pojistné na důchodovém pojištění. Legálně tu pobýval na základě povolení k pobytu od 24. 8. 2001. Již od té doby zde aktivně vykonával svou výdělečnou činnost. Žalobce nesouhlasí, že by se doby pojištění před rozhodným dnem měly započítat do doby pojištění na Ukrajině.

IV. Jednání ve věci

23. Dne 31. 7. 2024 se u soudu konalo jednání. Obě strany vysvětlily svá dosavadní stanoviska ve věci. Žalobce navrhl k důkazu podklady o jeho nákladech na živobytí, čestné prohlášení o zaměstnání v roce 2003 a potvrzení o ubytování od září 2001 do června 2004. Těmto důkazním návrhům ale soud nevyhověl, protože správní spis obsahoval dostatek podkladů k posouzení věci a o skutkovém základu nebylo ani mezi účastníky sporu. Sporným bylo jen jeho právní hodnocení. Žádné dokazování tedy soud neprováděl.

V. Hodnocení věci

Žalobce neměl v rozhodný den trvalý pobyt v Česku, ale jen na Ukrajině

24. První otázkou, kterou je třeba pro posouzení věci vyřešit, je výklad čl. 39 odst. 4 smlouvy, resp. výklad jejího čl. 1 odst. 1 bodu 4, který definuje pojem *trvalého pobytu*. Pokud by totiž výklad a použití tohoto pojmu žalovanou neobstály, pak by neobstály i její další výpočty, které vychází z toho, že je u žalobce doba před rozhodným dnem ukrajinskou dobou pojištění. Soud ovšem dospěl k závěru, že žalovaná vykládá uvedená ustanovení správně.
25. Podle čl. 39 odst. 4 smlouvy platí, že doby pojištění získané podle právních předpisů smluvních stran jejich občany ke dni vstupu této smlouvy v platnost budou považovány za doby pojištění té smluvní strany, na jejímž území měl občan k uvedenému datu, nebo naposledy před tímto dnem, *trvalý pobyt*. Podle čl. 1 odst. 1 bodu 4 smlouvy se *trvalým pobytem* rozumí *trvalé bydlíště v souladu s právními předpisy každé ze smluvních stran*. Pro kontext hraje roli i čl. 1 odst. 1 bod 5 smlouvy, který definuje *přechodný pobyt*. Tím se rozumí *pobyt dočasný, jehož délka je zpravidla vázána na splnění předem vymezeného účelu pobytu v souladu s právními předpisy každé ze smluvních stran*.
26. Soud uznává, že definice pojmu trvalého pobytu není na první pohled jasná a jednoznačná. Není z ní totiž zřetelné, co se přesně trvalým pobytem myslí. Jde o trvalý pobyt ve smyslu evidence obyvatel té které země? S tím pracuje například čl. 13 ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce a sociální ochrany Ruské federace (č. 58/2014 Sb. m. s.) k provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o sociálním zabezpečení (č. 57/2014 Sb. m. s.). Nebo jde o trvalý pobyt ve smyslu

cizineckého práva, pokud občan jedné ze smluvních stran žije ve druhé? To daná definice mohla jednoznačně určit, ale nečiní tak. Nebo jde dokonce o obojí – evidenci v zemi, jejíž má pojištěnec občanství, a cizinecké pobytové oprávnění, pokud žije na území druhé smluvní strany?

27. Pojem trvalého pobytu a jeho definice podle smlouvy jsou sice autonomními pojmy mezinárodního práva, u kterých obecně platí, že je nelze vykládat prostřednictvím práva vnitrostátního. Smlouva zde ovšem na vnitrostátní právo smluvních stran sama odkazuje. A navíc v české verzi používá velmi nejasný pojem *trvalého bydliště* [v ukrajinštině závěr daného ustanovení zní „na jehož území občan k tomuto dni nebo naposledy před tímto datem *trvale pobýval*.“ (на території якого громадянин на цей день або останньою перед цим датою *тривало проживав*)]. Soud se proto při výkladu těchto ustanovení v situaci, jaká je ta žalobcova, musel ptát, zda české právní předpisy, které na otázku přiznání a stanovení výše důchodu použijí, obsahují pojem či institut, který by odpovídal významu trvalého bydliště podle smlouvy.
28. Žalobce má pravdu, že naše právo zná pojem *bydliště*, který definuje § 80 občanského zákoníku. Podle jeho prvního odstavce má člověk bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale. Tento úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu. Podle odstavce druhého § 80 platí, že nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije. Nelze-li takové místo zjistit, anebo lze-li je zjistit jen s neúměrnými obtížemi, považuje se za bydliště člověka místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy.
29. I zákon o pomoci v hmotné nouzi definuje, jak žalobce tvrdí, co se u cizinců myslí tím, že mají *bydliště na území České republiky*. Podle § 5 odst. 6 tohoto zákona ho mají, zejména pokud se zde dlouhodobě zdržují, vykonávají zde výdělečnou činnost, žijí zde s rodinou, plní zde povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravují na budoucí povolání, popřípadě pokud existují jiné významné důvody, zájmy či aktivity, jejichž vzájemná souvislost dokládá sepětí této osoby s Českou republikou.
30. Lze také zmínit § 7 odst. 3 soudního řádu správního, podle kterého je ve věcech důchodového pojištění, kterou je i tato věc, místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel *bydliště*, popřípadě v jehož obvodu se zdržuje. Toto ustanovení se vykládá v tom smyslu, že jde o obec, kde osoba bydlí s úmyslem se tam zdržovat trvale. Jde zpravidla o obec, v níž má osoba svůj byt, rodinu, popř. kde pracuje, jestliže zde současně i bydlí (Kühn, Z., Kocourek, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 48).
31. Z těchto ustanovení by se daly opravdu dovozovat argumenty pro výklad, který zastává žalobce – tedy že tu k rozhodnému dni trvale pobýval. Jen pro úplnost soud dodává, že zde nemůže hrát roli definice trvalého pobytu podle § 10 zákona o evidenci obyvatel. Ta nedopadá na cizince. Adresou trvalého pobytu může být jen adresa pobytu občana v České republice (§ 10 odst. 1), přičemž občanem se rozumí občan ČR (§ 1 odst. 1 písm. a) zákona o evidenci obyvatel].
32. Na druhé straně pak stojí systém pobytových oprávnění podle zákona o pobytu cizinců. A pojem *přechodného pobytu* podle smlouvy. Zákon o pobytu cizinců upravoval k rozhodnému dni několik forem přechodného pobytu (§ 16 až 64). Mezi tyto formy pobytu patřily u různé

formy víz. Ta dlouhodobá, které měl i žalobce v této věci, obecně vzato musí vždy mít nějaký účel (§ 30 odst. 1). *Přechodným pobytem* se přitom i podle čl. 1 odst. 1 bodu 5 smlouvy chápe pobyt *dočasný*, jehož délka je zpravidla vázána na splnění předem vymezeného účelu pobytu v souladu s právními předpisy každé ze smluvních stran. Žalobce přesně takové vízum kvůli své účasti v právníkové osobě měl. Neměl naopak ještě povolení k trvalému pobytu podle § 65 a násl. tohoto zákona ve znění k rozhodnému dni. To získal až v roce 2006.

33. Status žalobce v rozhodný den tedy podle soudu spadl pod pojem přechodného pobytu podle smlouvy, nikoliv pod pojem trvalého pobytu. Je zvláštní, že smlouva již jinde pojem přechodného pobytu nepoužívá. Smyslem a účelem jeho definice v čl. 1 odst. 1 bodu 5 smlouvy tedy zřejmě bylo doplnit výklad pojmu trvalého pobytu a dát mu kontext.
34. Výklad, podle kterého občané Ukrajiny museli mít v rozhodný den v Česku povolení k trvalému pobytu ve smyslu zákona o pobytu cizinců, aby se jejich doby pojištění počítaly jako české, navíc dává poměrně jasnou hranici, jak s tímto kritériem pracovat v praxi. Výklad zastávaný žalobcem by naopak byl hodně „právně nejistý“. Neumožňoval by stanovit zřetelnou dělicí čáru, po jak dlouhé době se úmysl člověka žít v určitém místě trvale stává trvalým pobytem. Pro účely fikce, jejíž určení je smyslem přechodného ustanovení v čl. 39 odst. 4 smlouvy, by takovýto výklad nemohl přehledně v praxi fungovat. Z povahy toho, že čl. 39 odst. 4 smlouvy zakotvuje právě fikci, mj. plyne, že takto vzniklá fikce nemusí odpovídat realitě toho, kde konkrétní člověk pobýval a kde platil důchodové pojištění. Smluvní strany smlouvy zkrátka jen musely nějakým způsobem nastavit onu dělicí čáru pro doby pojištění získané před její účinností, od které se bude odvíjet i jejich právní režim. Že zvolily danou fikci nemuselo být nejšťastnější, ale byla to jejich vůle, kterou soud musí respektovat.
35. Soud si uvědomuje, že tento výklad čistě teoreticky vede k možné „kolizi trvalých pobytů“. Smlouva totiž neřeší situaci, ve které by jedna osoba například měla u nás trvalý pobyt podle zákona o pobytu cizinců a současně stále měla evidovaný trvalý pobyt na Ukrajině, z jejíž evidence se zkrátka neodhlásila. Pak by se podle soudu již muselo podpůrně použít pravidlo o tom, kde se reálně v rozhodný den zdržovala s úmyslem žít tam trvale. Není to každopádně případ žalobce, kde ve světle výše uvedeného platí, že měl v rozhodný den „jen jeden“ trvalý pobyt – ten evidovaný na Ukrajině.
36. Námitky žalobce, že tu od srpna 2001 v kuse žije a platil zde i k rozhodnému dni důchodové pojištění, což má znamenat, že se mu pojištění v tomto období má počítat jako české, proto nejsou důvodné.
37. Plyne to i z judikatury Nejvyššího správního soudu, byť se nezabývala adresně výkladem pojmu trvalého pobytu podle čl. 1 odst. 1 bod 4 smlouvy. Konkrétně lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 12. 2015, č. j. 9 Ads 182/2015-40. Stěžovatelka v dané věci měla k rozhodnému dni trvalý pobyt na Ukrajině. V Česku měla dlouhodobý pobyt (od 29. 2. 1993 do 29. 7. 2003) a následně trvalý pobyt (od 30. 7. 2003). Její doby pojištění získané do rozhodného dne však byly podle Nejvyššího správního soudu na základě čl. 39 odst. 4 smlouvy ukrajinskými dobami pojištění. Nejvyšší správní soud to dovodil i z toho, že čl. 39 odst. 4 má zajistit kontinuitu s předchozím smluvním instrumentem, který se uplatňoval ve vztazích sociálního zabezpečení s Ukrajinou. Smlouva zachovává tzv. teritoriální princip své předchůdkyně (bod 24 citovaného rozsudku).

38. Jiný výklad by podle Nejvyššího správního soudu popíral logiku přechodných ustanovení, protože by v podstatě vedl k setření rozdílu mezi úpravou pro doby pojištění získané před a po vstupu smlouvy v platnost. Úmysl smluvních stran, aby tento režim byl odlišný, však ze smlouvy podle Nejvyššího správního soudu zcela jasně vyplývá (bod 25 citovaného rozsudku; viz také navazující rozsudek týkající se téže stěžovatelky ze dne 18. 5. 2017, č. j. 4 Ads 11/2017-36).
39. Tento výklad zastává i Veřejný ochránce práv (viz např. zpráva o šetření ochránce ze dne 3. 5. 2021, sp. zn. 7812/2020/VOP, dostupná z: <https://bit.ly/3Ws4Ecp>; stěžovatel v dané věci dokonce v Česku žil již od roku 1996, ale trvalý pobyt tu získal až v roce 2006, v rozhodný den měl trvalý pobyt na Ukrajině, všechny jeho doby pojištění se tedy považovaly také za ukrajinské). Veřejný ochránce poté vysvětluje: „Protože osobám s trvalým pobytem na území Ukrajiny ke dni platnosti smlouvy s Ukrajinou se hodnotí doby pojištění získané v ČR před tímto dnem jako ukrajinská doba pojištění, nelze ani výdělků v nich dosažené započítávat při výpočtu dílčího českého důchodu, přestože z nich dotčené osoby odvedly pojistné do českého systému důchodového pojištění. Tyto doby, byť primárně získané podle českých předpisů, je ČSSZ povinna hodnotit jako zahraniční (ukrajinské) a v rozhodném období pro stanovení osobního vyměřovacího základu je vylučovat.“ (Křeček, S., Černá, J. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Důchody s cizím prvkem*. Brno: Veřejný ochránce práv, 2023, s. 43 a 44, dostupné zde: <https://bit.ly/3Wy7n3Y>).
40. Z právě uvedeného plyne nedůvodnost námitek žalobce, že žalovaná chybně určila dobu jeho pojištění v Česku. Pokud totiž konkrétní období před účinností smlouvy přičetla k pojistné době na Ukrajině, pak postupovala naprosto správně. Má pravdu, pokud pojem trvalého pobytu vyložila v jeho smyslu podle zákona o pobytu cizinců.

Žalovaná správně použila i čl. 14 a č. 15 smlouvy

41. Pokud jde o práci s čl. 14 smlouvy, soud nejprve pro přehlednost znovu připomíná jeho text: „*Závisí-li podle právních předpisů jedné smluvní strany vznik, zachování nebo obnovení nároku na důchod na existenci nebo získání určitých dob pojištění, musí instituce této smluvní strany, v nezbytném rozsahu, přihlídnout i k existenci nebo dobám odpovídajícího pojištění získaným podle právních předpisů druhé smluvní strany za podmínky, že se nepřekrývají.*“ (zvýraznil soud).
42. Žalovaná ve svém rozhodnutí vysvětlila, že by žalobci bez ukrajinských dob pojištění *nevznikl nárok na český starobní důchod*. Vznik nároku na něj tedy závisel na získání určitých dob pojištění. Proto žalovaná správně přihlédla i k ukrajinským dobám pojištění. A učinila tak *v nezbytném rozsahu* pro vznik nároku žalobce na dílčí český důchod, tj. v rozsahu, který mu vedle dosažených českých dob pojištění chyběl do potřebných 35 let pojištění.
43. Otázka vzniku nároku na dílčí starobní důchod – kde čl. 14 smlouvy stanoví pravidlo přihlídnutí k dobám pojištění druhé smluvní strany, je-li to pro vznik nároku nutné – jsou ovšem něco jiného než pravidla pro následný *výpočet výše dílčího starobního důchodu*, jestliže tento nárok za použití pravidla plynoucího z čl. 14 smlouvy vznikl. Jak v těchto případech dílčí důchod počítat, již upravuje čl. 15 smlouvy. Podle něj platí: „Pokud nárok na důchod podle právních předpisů smluvní strany může vzniknout pouze s přihlídnutím k dobám pojištění získaným podle právních předpisů druhé smluvní strany, pak instituce první smluvní strany: a) vypočte výši důchodu, který by náležel, kdyby *všechny doby pojištění*

získané podle právních předpisů obou smluvních stran byly získány podle jejich právních předpisů, b) na základě výše vypočtené podle písmene a) tohoto článku poté stanoví skutečnou výši dílčího důchodu určeného k výplatě podle poměru dob pojištění získaných podle právních předpisů první smluvní strany k celkové době pojištění získané podle právních předpisů obou smluvních stran.“ (zvýraznil soud).

44. Při postupu podle čl. 15 – tedy již při samotném výpočtu výše důchodu, pokud nárok na něj vznikl za pomoci pravidla přihlédnutí k dobám pojištění druhé smluvní strany podle čl. 14 – již proto hraje roli *plná výše všech dob pojištění*. Pojem nezbytného rozsahu se zde už neuplatní. Ten má své místo opravdu jen pro účely vzniku nároku na důchod, nikoliv poté pro jeho výpočet.
45. Žalovaná proto podle soudu postupovala správně, pokud pak počítala s 7 032 dny v českém důchodovém pojištění a 9 888 dní v ukrajinském důchodovém pojištění, celkově tedy 16 920 dní. To plně odpovídá i definici doby pojištění podle čl. 1 odst. 1 bod 8 smlouvy, podle které se *dobou pojištění* myslí doba, po kterou bylo placeno pojistné na sociální pojištění, doba zaměstnání a jiná doba, která je *považována* za dobu pojištění podle právních předpisů každé ze smluvních stran. Opět se zde mj. projevuje vazba na přechodné ustanovení čl. 39 odst. 4 smlouvy. Žalovaná proto naprosto správně podle smlouvy sečetla celkovou délku dob českého i ukrajinského pojištění dohromady.
46. Žalovaná tedy nemohla pracovat s 12 783 dny, čehož se domáhá žalobce. Jeho argumentace pomíjí popsanou odlišnost mezi otázkou vzniku nároku na starobní důchod (čl. 14) a otázkou výpočtu jeho konkrétní výše (čl. 15). Z čl. 15 smlouvy nplyne, že by se i pro výpočet důchodu měla použít jen doba pojištění získaná u druhé smluvní strany v rozsahu, který je nezbytný pro vznik nároku na důchod. V tom má žalovaná pravdu. A žalobce se mýlí, pokud lpí na to, že by se mělo počítat pouze s potřebnou minimální dobou pojištění v délce 35 let. Pro výpočet výše starobního důchodu hraje roli celková doba pojištění, která samozřejmě může být delší než doba minimální [viz i § 11 ve spojení s § 33 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění].
47. Z výše uvedeného vyplývá, že žalovaná postupovala po právu a její výpočty jsou správné. Soud si na ně pro přehlednost i praktickou totožnost námitek žalobce dovolu je se souhlasnou poznámkou odkázat (k takovému postupu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2024, č. j. 10 As 53/2024-56).
48. Pokud jde o námitku, že žalovaná nezareagovala na žádost žalobce o informace k přepočtu výše důchodu, pokud by se účastnil na zdejším důchodovém pojištění do věku 69 let, pak nejde o téma, které by mohlo mít vliv na zákonnost rozhodnutí žalované.

VI. Závěr a náklady řízení

49. Soud posoudil žalobní námitky jako nedůvodné. Proto žalobu zamítl. Neúspěšný žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady řízení nad rámec její běžné administrativní činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát.

Brno 31. července 2024

Martin Kopa
samosoudce